

Regeringens proposition till Riksdagen med förslag till lagar om ändring av 20 kap. ärvdabalken och vissa lagar som har samband med det

PROPOSITIONENS HUVUDSAKLIGA INNEHÅLL

I denna proposition föreslås att bouppteckningar inte längre skall inlämnas för granskning till domstol. I stället skall dödsbodelägare kunna låta de registerbyråer som är folkbokföringsförvaltningens lokalmyndigheter granska att uppgifterna om dödsbodelägarna i en bouppteckning är riktiga. Den som har ingått en rättshandling med de delägare som nämnts i en på detta sätt granskad bouppteckning får

godtrosskydd, även om det skulle visa sig att det i boet finns en delägare som inte antecknats i bouppteckningen.

Genomförandet av förslaget förutsätter ändringar i ärvdabalken, lagen om införande av ärvdabalken, mervärdesskattelagen och beskattningsslagen.

Avsikten är att lagarna skall träda i kraft den 1 juli 1994.

ALLMÄN MOTIVERING

1. Nuläge

1.1. Lagstiftning

Enligt 20 kap. 1 § ärvdabalken (40/65) skall bouppteckning förrättas inom tre månader från dödsfallet. Allmän underrätt kan på ansökan förlänga tiden.

Enligt 33 § (520/59) lagen om skatt på arv och gåva skall bouppteckningen inom en månad från dess förrättande inges till arvsskatte-nämnden för fastställande av arvsskatt. När arvsskatteärendet har avgjorts i nämnden skall bouppteckningen enligt 51 § lagen om skatt på arv och gåva inom två månader inlämnas till underrätten för granskning. Ett motsvarande stadgande ingår i 20 kap. 8 § ärvdabalken, enligt vilket bouppteckningen skall inges till domstolen inom en tid som stadgas särskilt.

Närmare stadganden om bouppteckningens innehåll och dess bilagor samt om dödsbodelägarnas skyldighet att ge uppgifter ingår i 20 kap. 3—6 §§ ärvdabalken samt 28, 29 och 37 §§

lagen om skatt på arv och gåva. Enligt 20 kap. 5 § ärvdabalken skall bouppteckningen åtföljas av utdrag ur kyrkobok eller motsvarande register utvisande den dödes make och arvingar. Ett stadgande med liknande innehåll ingår i 28 § lagen om skatt på arv och gåva. Enligt detta stadgande skall bouppteckningen åtföljas av sådant utdrag ur kyrkobok eller civilregister som utvisar den avlidnes rättsinnehavare.

Enligt 20 kap. 9 § ärvdabalken skall underrätten övervaka att bouppteckning förrättas och att bouppteckningen inlämnas till rätten inom stadgad tid. Har någon försummat att förrätta bouppteckning, skall rätten vid vite förelägga viss tid för förrättande av bouppteckning eller förordna en lämplig person därtill. I 33 § 2 mom. lagen om skatt på arv och gåva åläggs skattedirektören att utan dröjsmål meddela till underrätten den dag då ett arvsskatteärende har avgjorts eller att en bouppteckning inte har ingivits till arvsskatte-nämnden.

Lagen om skatt på arv och gåva innehåller

också stadganden om granskning av bouppteckningar. Enligt 35 § skall skattedirektören när ärendet bereds låta granska att uppgifterna i en bouppteckning är riktiga och fullständiga. Enligt 37 § är dödsbodelägarna och vissa andra personer som känner läget i boet skyldiga att på uppmaning ge uppgifter och utredningar om boet. Också myndigheterna skall vid anmodan ge de uppgifter som skattemyndigheterna behöver.

I ärvdabalken finns inte närmare stadganden om på vilket sätt domstolen skall granska bouppteckningarna. I praktiken har underrätterna kontrollerat att alla delägare antecknats i bouppteckningen eller i en utredning över dödsbodelägarna som bifogats bouppteckningen, och uppgifterna om på vilket sätt arvingarna är släkt med den avlidna.

I underrätten är bouppteckningarna offentliga handlingar med stöd av lagen om allmänna handlingars offentlighet (83/51). Enligt 6 § 1 mom. i nämnda lag har envar rätt att få del av en allmän handling som är offentlig.

Enligt 71 § lagen om skatt på arv och gåva skall vad som föreskrivits om inkomst- och förmögenhetsskatt i tillämpliga delar tillämpas på arvsskatteärenden, när annat inte har stadgats i lagen om skatt på arv och gåva. I enlighet med detta har skattebyråerna tillämpat 132 § beskattningsslagen i fråga om överlåtande av bouppteckningar till påseende eller för kopiering. Enligt paragrafen är bouppteckningarna inte offentliga handlingar hos skattemyndigheterna. Enligt 3 mom. i den nämnda paragrafen har den avlidnes rättsinnehavare, överlevande make, av domstol förordnad botredningsman och skiftesman dock rätt att för utredning av boet och verkställande av avvittring eller arvskifte få sådana nödvändiga uppgifter som framgår av beskattningshandlingarna.

I regeringens proposition till riksdagen med förslag till lagar om ändring av lagen om skatt på arv och gåva, 85 § beskattningsslagen och 31 § lagen om skatt på motorfordon (RP 15/1994 rd) föreslås ändringar i ovan nämnda paragrafer i lagen om skatt på arv och gåva. I dessa ändringar har man beaktat de ändringar som föreslås i denna regeringsproposition.

Enligt 17 § arkivlagen (184/81) skall handlingar som förvaras hos statliga myndigheter, t.ex. domstolarna och skattebyråerna, överföras för förvaring till riksarkivet eller landskapsarkiven. Enligt 13 § arkivförordningen

(1012/82) bestämmer riksarkivet inom vilken tid handlingarna skall överföras. Ett förordnande om överföring kan inte gälla handlingar som är yngre än 10 år. I praktiken har domstolarna och skattebyråerna förvarat handlingarna ett antal år i sina arkiv och därefter överfört dem för förvaring till ett landskapsarkiv. Bouppteckningarna har hört till de handlingar som skall arkiveras varaktigt. Tillstånd att förstöra dem har inte givits.

I regeringens proposition till riksdagen med förslag till arkivlag (RP 187/1993 rd) föreslås att gällande arkivlag skall ersättas med en ny arkivlag. Med stöd av 8 § 3 mom. i förslaget till ny arkivlag ges arkivverket (riksarkivet och landsarkiven) rätt att bestämma vilka handlingar som skall förvaras varaktigt. I enlighet med detta blir det arkivverket, i sista hand riksarkivet, som kommer att bestämma om bouppteckningarna skall vara handlingar som arkiveras varaktigt. Enligt 23 § det nämnda lagförslaget skall dock de beslut och föreskrifter gälla tills vidare som utfärdats av riksarkivet och som givits med stöd av den lag som föreslås bli upphävd och på basis av den förordning som utfärdats med stöd av den nämnda lagen, och som gäller varaktig förvaring av handlingar, förtecknande och registrering av statliga myndigheters handlingar, framställning av handlingar som förvaras varaktigt samt arkivutrymmen för handlingar som skall förvaras varaktigt.

1.2. Bedömning av nuläget

Granskning av bouppteckningar

Gällande stadganden om granskning av bouppteckningar innebär att 50.000 i Finland avfattade bouppteckningar granskas två gånger. En bouppteckning är i första hand en skattedeklaration. Att uppgifterna i den är riktiga såväl i fråga om egendom som delägare kan granskas i skattebyråerna med tillräcklig tillförlitlighet för de behov skattemyndigheterna har. Från den synpunkten sett är det inte motiverat med en ny granskning i domstolarna. En sådan innebär bara onödigt arbete för domstolarna.

Bouppteckningarnas uppgifter om delägare

Å andra sidan är bouppteckningen också en

handling som utvisar delägarförhållandena i ett dödsbo. Eftersom bouppteckningarna granskas i skattebyråerna och i domstolen först efter cirka ett år från det bouppteckningen förrättades är man nuförtiden ofta tvungen att använda en ogranskad bouppteckning när man sköter boets ärenden. Särskilt för den som ingår rättshandlingar med dödsboet är det viktigt att delägaruppgifterna är riktiga. Enligt 18 kap. 2 § ärvdabalken företräder alla delägare gemensamt dödsboet i förhållande till en tredje man. En rättshandling som på dödsboets vägnar ingås utan alla delägares medverkan binder inte boet. I lagen finns inte ett stadgande som skulle utvisa på vilka grunder en person som ingått en rättshandling med dödsboet och som litat på de bristfälliga delägaruppgifterna i bouppteckningen skulle kunna få skydd mot att bindande verkan saknas. Inte heller går det att på detta fall direkt tillämpa de allmänna stadganden om det skydd mot den rätta ägaren som tillkommer den som genom en rättshandling fått en viss egendom. Den som ingått en rättshandling med ett dödsbo bär således vanligen risken för att delägaruppgifterna senare visar sig vara bristfälliga.

2. Propositionens mål och förslagen

Målet med propositionen är att slopa den dubbla granskningen av bouppteckningarna. Eftersom bouppteckningen i första hand är en skattedeklaration, föreslås det att de stadganden i ärvdabalken som förutsätter att bouppteckningarna skall inlämnas till domstolen upphävs. I den ovan nämnda regeringspropositionen om ändring av lagen om skatt på arv och gåva har motsvarande ändringar föreslagits i den nämnda lagen. Stadgandena om inlämnande av bouppteckning till skattebyrån kommer att finnas i ärvdabalken och, på samma sätt som för närvarande, i lagen om skatt på arv och gåva.

Propositionens syfte är också att skapa ett system som ger dödsbodelägarna en möjlighet att få det fastställt av en myndighet att alla dödsbodelägare har antecknats i delägarutredningen i en bouppteckning. Avsikten är att man skall kunna få myndighetens fastställelse snabbt och oberoende av om arvsbeskattningen ännu inte har slutförts. Den som har ingått en rättshandling med dödsboet och som litat på delägaruppgifterna i den granskade bo-

uppteckningen får godtrosskydd, fastän det senare skulle framgå att det i boet fanns en delägare som inte antecknats i bouppteckningen. Stadgandena om detta kommer att finnas i ärvdabalken.

3. Propositionens verkningar

3.1. Ekonomiska verkningar

Propositionen har inga betydande ekonomiska verkningar. Reformen minskar domsagornas inkomster i form av ansökningsavgifter med ca 3 miljoner mark. Å andra sidan frigör reformen de överbelastade underrätternas personalresurser för övriga uppgifter.

Registerbyråerna som verkar som folkbokföringsförvaltningens lokalmyndigheter får en ny uppgift. Det årliga antalet ansökningar om granskning av delägaruppgifter i bouppteckningar kommer uppskattningsvis att bli rätt litet. Man kan anta att ansökningar om fastställelse av att delägaruppgifterna är riktiga kommer att göras närmast i sådana fall då man på boets vägnar ämnar företa en ekonomiskt sett betydande överlåtelsehandling och det har varit mer invecklat än vanligt att utreda delägarförhållandena i boet. De utgifter som föranleds av granskningen kan täckas med avgifter som med stöd av beslut som utfärdats i enlighet med 8 § lagen om grunderna för avgifter till staten (150/92) uppbärs hos dem som inlämnar en ansökan.

3.2. Verkningar i fråga om organisation och personal

Propositionen har inga verkningar i fråga om organisation eller personal.

4. Beredningen av propositionen

Propositionen har beretts som tjänsteuppdrag vid justitieministeriet. Propositionen ansluter sig till de pågående projekten angående rationalisering av statsförvaltningen.

I samband med beredningen har man hört finansministeriet, inrikesministeriet, skattestyrelsen, befolkningsregistercentralen, föreningen Suomen Henkikirjoittajayhdistys, föreningen Tingsrättsdomarna, Finlands Advokatförbund

och Finlands Bankförening. Dessa instanser förhåller sig positivt till reformen.

5. Andra omständigheter som inverkat på propositionens innehåll

De lagar som föreslås i denna regeringsproposition ansluter sig till regeringens proposition till riksdagen med förslag till lagar om ändring av lagen om skatt på arv och gåva, 85 § beskattninglagen och 31 § lagen om skatt på motorfordon (RP 15/1994 rd). I förslaget till ändring av lagen om skatt på arv och gåva har

man beaktat det förslag som har gjorts i denna proposition att domstolarna inte längre skall granska bouppteckningarna.

I regeringens proposition till riksdagen med förslag till lag om registerförvaltningen (RP 310/1993 rd) föreslås att det stiftas en lag om registerförvaltningen. Avsikten är att den skall ersätta den gällande lagen om folkbokföringsförvaltningen. I propositionen föreslås att de registerbyråer som är folkbokföringsförvaltningens lokalmyndigheter skall kallas magistrater. Om riksdagen antar förslaget, bör hänvisningarna till lagen om folkbokföringsförvaltningen och registerbyråerna ändras på motsvarande sätt i 20 kap. 9 a—9 c §§ ärvdabalken.

DETALJMOTIVERING

1. Lagförslagen

1.1. Ärvdabalken

20 kap. Om bouppteckning

1 §. Det föreslås att paragrafen skall ändras så att skattebyråerna får den uppgift som enligt gällande lag tillkommer de allmänna underrätterna, nämligen att på ansökan bevilja en förlängning av den tid inom vilken en bouppteckning skall förrättas. Enligt en regeringsproposition som avlätits till riksdagen (RP 15/1994 rd) svarar skattebyrån för verkställandet av arvsbeskattningen. Med stöd av 42 § (1024/74) beskattninglagen kan en tjänsteman vid en skattebyrå på ansökan förlänga tiden inom vilken skattedeklarationen skall inlämnas.

Enligt paragrafen skall ansökan inlämnas till skattebyrån. Med detta avses skattebyrån på den ort där arvlåtaren stadigvarande bodde. Enligt 22 § 1 mom. lagen om skatt på arv och gåva fastställs skatten på den ovan nämnda orten.

8 §. I gällande 8 § stadgas om skyldigheten att inlämna bouppteckningen till allmän underrätt. Enligt förslaget slopas skyldigheten att inlämna en bouppteckning till underrätten. I paragrafen intas endast ett hänvisningsstadgande om att en bouppteckning skall inlämnas till skattebyrån på det sätt som föreskrivs i lagen om skatt på arv och gåva.

9 §. Om bouppteckning försumrats, skall

tingsrätten, som är allmän underrätt, enligt den ändring som föreslås i paragrafen på anmälan av skattebyrån förordna en lämplig person att verkställa bouppteckningen. Stadgandet behövs med tanke på de fall då bouppteckning inte har förrättats trots skattebyråns uppmaning. Anmälan behandlas i enlighet med lagen om behandling av ansökningsärenden vid allmän underrätt (307/86). Enligt 3 § 4 mom. förordningen om avgifter för domstolars och vissa justitieförvaltningsmyndigheters prestationer (774/93) skall ett ärende som domstolen behandlar på anmälan av en annan myndighet behandlas avgiftsfritt.

Enligt den nuvarande paragrafen kan underrätten vid vite bestämma att en bouppteckning skall förrättas och att bouppteckningen skall inges till domstolen. Detta tvångsmedel har inte medtagits i förslaget, eftersom skattebyrån i sitt bruk redan har tillräckliga medel för att få en bouppteckning gjord och bouppteckningen inlämnad till sig.

9 a §. Enligt 1 mom. kan de registerbyråer som verkar som folkbokföringsförvaltningens lokalmyndigheter på ansökan fastställa att den avlidnes make och alla dödsbodelägare har antecknats i bouppteckningen på det sätt som föreskrivs i 3 § och att deras personuppgifter är riktiga. Det föreslås att uppgiften att fastställa detta ges till de ovan nämnda registerbyråerna, eftersom granskningen av om personuppgifterna i en bouppteckning är riktiga och fullstän-

diga huvudsakligen sker med hjälp av de uppgifter som finns i befolkningsdatasystemet.

Enligt 1 mom. förutsätter inte uppgörandet av ansökan att alla dödsbodelägare samtyckt, utan ansökan kan göras på egen hand av en person som nämnts i momentet, dvs. en delägare i dödsboet, den avlidnes make, den som sköter boet, boutredningsman, skiftesman och testamentsexekutor.

Enligt 2 mom. tillkommer beviljandet av fastställelse registerbyrån på den ort där arvlåtaren vid sin död hade sin hemort. I momentet stadgas också om de förutsättningar som skall vara för handen för att registerbyrån skall vara skyldig att bevilja fastställelsen. Fastställelse skall beviljas, om det med stöd av uppgifter i befolkningsdatasystemet eller annan tillgänglig utredning med fog kan antas att uppgifterna i bouppteckningen är riktiga och fullständiga.

Kontrollen av att personuppgifterna i bouppteckningen är riktiga sker närmast på så sätt att man försäkras om att de uppgifter som införskaffats från befolkningsdatasystemet om arvlåtaren och arvingarna utgör en oavbruten kedja och motsvarar de uppgifter som antecknats i bouppteckningen samt att de personer som är delägare i dödsboet till följd av ett testamente som visats för registerbyrån har antecknats riktigt i bouppteckningen. Fastställelse skall dock också beviljas när man med hjälp av befolkningsdatasystemet inte till fullo kan utreda saken, om man på något annat sätt med tillräcklig tillförlitlighet kan visa att alla delägare antecknats i bouppteckningen. En sådan situation kan uppkomma t.ex. när de befolkningsdata som behövs har förstörts eller när arvlåtaren, eller en annan person som påverkar delägarförhållandena i boet, under sin livstid har bott i en sådan främmande stat där det inte finns ett befolkningsregister. Ordalydelsen i paragrafen utvisar att beviljandet av fastställelse inte förutsätter fullständig säkerhet att delägaruppgifterna är riktiga. Det är tillräckligt att en person som omsorgsfullt prövar ärendet med stöd av utredningen på motiverade grunder kan utgå från att uppgifterna i bouppteckningen är riktiga och fullständiga.

Enligt 3 mom. skall om beviljad fastställelse anteckning göras i en till riktigheten styrkt kopia av bouppteckningen. Därefter kan delägarna när de ingår rättshandlingar i boets namn använda den fastställda kopian av bouppteckningen som bevis på att de är behöriga att företräda dödsboet.

9 b §. Enligt den föreslagna paragrafen skall registerbyrån, när den märker att bouppteckningen är bristfällig eller felaktig i fråga om uppgifterna om dödsbodelägarna, återlämna handlingarna till sökanden utan fastställelse. På samma gång skall registerbyrån meddela om de bristfälliga uppgifterna till sökanden och till den som i bouppteckningen antecknats om den som tar emot meddelanden som gäller boet. Avsikten med stadgandet är att trygga den delägares rättigheter i boet som inte antecknats i bouppteckningen.

9 c §. I 1 mom. ges godtrosskydd åt sådan tredje man som när han ingått en rättshandling med dödsboet har litat på uppgifterna i en bouppteckning som fastställts av en registerbyrå. Rättshandlingen binder dödsboet, fastän det senare skulle visa sig att det i boet finns en delägare som inte har antecknats i bouppteckningen. Förutsättningen för den bindande verkan är att den som rättshandlingen ingicks med inte visste och att han med hänsyn till omständigheterna inte heller borde ha vetat att det i boet fanns ytterligare en delägare. Stadgandet gäller frågan om rättshandlingens bindande verkan mellan dödsboet och avtalsparten. Stadgandet reglerar således inte frågan om vilka åtgärder en avtalspart skall vidta för att få tredjemansskydd t.ex. mot en konkurrerande förvärvare eller dödsboets konkursborgenärer. I dessa frågor tillämpas de allmänna sakrättsliga stadgandena.

Tredje man som ingått en rättshandling med dödsboet kan med stöd av stadgandet få godtrosskydd också när en sådan person vars delägarskap i dödsboet grundar sig på ett testamente inte har antecknats i bouppteckningen. Fastän registerbyrån inte har nämnvärda förutsättningar att övervaka att alla testamenten som arvlåtaren eventuellt har gjort har beaktats i bouppteckningen, är det ändå motiverat att skydda god tro för att minska de risker som finns när rättshandlingar ingås med ett dödsbo. I dessa fall får testamentstagaren skydd av stadgandena i strafflagen. Den som ansöker om fastställelse av registerbyrån trots att han är medveten om att alla de personer som på basis av testamente har blivit delägare i boet inte har antecknats i bouppteckningen gör sig skyldig till vilseledande av myndighet. Detta är belagt med straff i 17 kap. 8 § strafflagen. Därtill är det skäl att lägga märke till att en rättshandling som företas utan samtycke av den som inte anteck-

nats i en bouppteckning vanligtvis inte ger upphov till ekonomisk skada för denne, eftersom vederlaget för rättshandlingen kommer till boet. Således minskar inte förmögenheten i boet som en följd av rättshandlingen.

Stadgandet i 2 mom. gäller den roll som tillkommer en fastställd bouppteckning när man hos en myndighet ansöker om en åtgärd i ett ärende där uppgift om delägarförhållandena i ett dödsbo behövs. Det kan t.ex. vara fråga om beviljande av lagfart eller in-teckning eller förordnande av skiftesman i ett dödsbo. Om en registerbyrå har kontrollerat att delägaruppgifterna i en bouppteckning är riktiga och fullständiga saknas skäl för att en motsvarande kontroll utförs på nytt i samband med varje ansökning. Därför föreslås det att myndigheterna skall kunna utgå från att en fastställd bouppteckning skall kunna betraktas som en tillräcklig utredning över delägarna i ett dödsbo, om inte sådana omständigheter framgår i ärendet att det finns skäl att göra ett motsatt antagande. Förslaget underlättar myndigheternas arbete och minskar medborgarnas behov att i synnerhet i lagfarts- och in-teckningsärenden upprepade gånger skaffa utredningar från i första hand befolkningsregistret.

12 §. Enligt gällande 12 § får ändring inte sökas i underrättens beslut som meddelas med stöd av 20 kap. 1 § ärvdabalken och gäller frågan om förlängning av den tid som stadgats för förrättande av bouppteckning. Eftersom avsikten är att det skall vara skattebyråerna som i framtiden beviljar den ovan avsedda förlängningen, föreslås att paragrafen ändras så att den innehåller ett förbud att genom besvär söka ändring i ett beslut en skattebyrå meddelat med stöd av 1 §. Enligt gällande 12 § får ändring inte heller sökas i hovrättens beslut i de ärenden som avses i gällande 9 §. Eftersom hovrätten inte längre kommer att meddela sådana beslut föreslås att förbudet upphävs som obehövligt. Förbudet att söka ändring har dessutom förlorat sin sakliga betydelse i samband med reformen av 30 kap. rättegångsbalken år 1979.

1.2. Lagen om införande av ärvdabalken

9 §. Enligt den nuvarande paragrafen skall domstolen, om den, när den granskar en bouppteckning eller annars, får veta att det efter en arvlåtare finns eller kan finnas vid livet

en arvinge eller testamentstagare, som kanske inte vet om arvet eller testamentet, och det finns skäl att anta att denne uppehåller sig i en viss främmande stat, meddela därom till utrikesministeriet, som skall vidta nödvändiga åtgärder för att utreda vem arvingen eller testamentstagaren är.

Eftersom domstolarna inte längre enligt förslaget skall granska bouppteckningarna, föreslås att paragrafen upphävs. Fastän paragrafen upphävs kan man få hjälp av utrikesministeriet när man letar efter en rättsinnehavare som finns utomlands. Utrikesministeriets adressunderrättelsetjänst är en serviceform som kan användas när någon som hör till boet bor utomlands och ingen av dödsbodelägarna känner till hans eller hennes adress.

1.3. Mervärdesskattelagen

179 §. Enligt 2 mom. skall efterbeskattningen verkställas inom ett år efter utgången av det kalenderår då bouppteckningen ingavs till domstolen. Eftersom det i propositionen föreslås att bouppteckningarna inte längre skall inges till domstolarna, föreslås att det i 2 mom. stadgas att efterbeskattningen skall verkställas inom ett år efter utgången av det kalenderår då bouppteckningen ingavs till skattebyrån.

1.4. Beskattningslagen

132 §. I propositionen föreslås att det till 132 § 3 mom. beskattningslagen fogas ett stadgande enligt vilket uppgifter ur en bouppteckning som har inlämnats till skattebyrån får ges till en person som behöver dessa uppgifter för att sköta sina intressen, rättigheter eller skyldigheter. Stadgandet behövs eftersom reformen leder till att dessa uppgifter inte längre kan fås från domstolarnas arkiv. T.ex. den som sist köpt en fastighet kan, när han ansöker om lagfart, bli tvungen att utreda tidigare fastighetsägares rätt att sälja fastigheten. Också i vissa avvittringssituationer mellan makar kan behovet att trygga den ena makens rättsställning, när den andra maken är delägare i ett dödsbo och vägrar visa bouppteckningen, förutsätta att man kan få en kopia av bouppteckningen från skattebyrån.

2. Ikraftträdande

Avsikten är att bringa de lagar som föreslås i regeringens proposition med förslag till lagar om ändring av lagen om skatt på arv och gåva, 85 § beskattningslagen och 31 § lagen om skatt på motorfordon i kraft den 1 juli 1994. Eftersom de lagar som föreslås i föreliggande

proposition ansluter sig till ovan nämnda regeringsproposition, bör de bringas i kraft samtidigt. Därför föreslås det att lagarna skall träda i kraft den 1 juli 1994.

Med stöd av vad som anförts ovan föreläggs Riksdagen följande lagförslag:

1.

Lag

om ändring av 20 kap. ärvdabalken

I enlighet med riksdagens beslut ändras i ärvdabalken av den 5 februari 1965 (40/65) 20 kap. 1, 8, 9 och 12 §§ samt fogas till kapitlet nya 9 a §, 9 b § och 9 c §§ som följer:

20 kap.

Om bouppteckning

1 §

Bouppteckning skall förrättas inom tre månader från dödsfallet, om inte skattebyrån på ansökan inom samma tid med hänsyn till boets art eller av någon annan särskild orsak förlänger tiden.

8 §

Bouppteckningen skall inges till skattebyrån på det sätt som stadgas i lagen om skatt på arv och gåva (378/40).

9 §

Vid försummelse att förrätta bouppteckning skall tingsrätten på anmälan av skattebyrån förordna en lämplig person att förrätta bouppteckning.

9 a §

En registerbyrå som avses i lagen om folkbokföringsförvaltningen (76/84) kan på ansökan av en dödsbodeläggare, efterlevande make, den som sköter boet, boutredningsman, skiftesman eller testamentsexekutor fastställa att alla delägare i boet och arvlåtarens make har antecknats i bouppteckningen på det sätt som föreskrivs i 3 § 1 mom.

Beviljandet av fastställelse tillkommer registerbyrån på den ort där arvlåtaren vid sin död

hade sin hemort. Fastställelse skall beviljas, om det med stöd av uppgifterna i befolkningsdatasystemet eller någon annan tillgänglig utredning finns motiverade skäl att anta att uppgifterna i bouppteckningen är riktiga och fullständiga.

Registerbyrån skall göra en anteckning om beviljad fastställelse i en till riktigheten bestyrkt kopia av bouppteckningen.

9 b §

Om fastställelse inte enligt 9 a § kan beviljas, skall registerbyrån till sökanden meddela om de brister och fel den iakttagit samt återlämna handlingarna till honom utan fastställelse. Den person som enligt bouppteckningen tar emot meddelanden som gäller boet skall också underrättas om saken.

9 c §

En rättshandling som de delägare som finns antecknade i en bouppteckning som fastställts av en registerbyrå har ingått på boets vägnar med en annan person än en delägare är bindande, även om någon delägare inte har antecknats i bouppteckningen, om den med vilken rättshandlingen ingicks inte visste och inte heller borde ha vetat att en sådan delägare fanns i boet.

När en ansökan om inskrivning av en rättighet eller någon annan åtgärd görs hos en myndighet, skall en fastställd bouppteckning

anses som tillräcklig utredning över dödsbo-
delägarna, om inte något annat framgår i
saken.

12 §

Ändring får inte genom besvär sökas i ett
beslut som skattebyrån meddelat med stöd av
1 §.

Denna lag träder i kraft den
19 .

Åtgärder som verkställigheten av lagen för-
utsätter får vidtas innan den träder i kraft.

Bouppteckningar som har inlämnats till
domstolen innan lagen träder i kraft skall
granskas i enlighet med de stadganden som
gällde då lagen trädde i kraft.

2.

Lag**om upphävande av 9 § lagen om införande av ärvdabalken**

I enlighet med riksdagens stadgas

1 §

Genom denna lag upphävs 9 § lagen den 5
februari 1965 om införande av ärvdabalken
(41/65).

2 §

Denna lag träder i kraft den
19 .

3.

Lag**om ändring av 179 § mervärdesskattelagen**

I enlighet med riksdagens beslut

ändras 179 § 2 mom. mervärdesskattelagen av den 30 december 1993 (1501/93) som följer:

179 §

Har den skattskyldige avlidit, efterbeskattas
dödsboet. Efterbeskattningen skall verkställas
inom ett år från utgången av det kalenderår då
bouppteckningsinstrumentet inlämnades till
skattebyrån.

Denna lag träder i kraft den
19 .

Åtgärder som verkställigheten av lagen för-
utsätter får vidtas innan den träder i kraft.

4.

L a g
om ändring av 132 § beskattningslagen

I enlighet med riksdagens beslut
ändras 132 § 3 mom. beskattningslagen av den 12 december 1958 (482/58) sådant det lyder i lag av den 23 maj 1980 (361/80), som följer:

132 §

Make eller avliden makes rättsinnehavare och av tingsrätten förordnad boutredningsman och skiftesman har rätt att få för utredning av boet och verkställande av avvittring eller arvskifte nödvändiga uppgifter som framgår av beskattningshandlingarna. Uppgifter ur en bo-uppteckning som har inlämnats till skattebyrån

får också ges till någon annan person som behöver uppgifterna för att sköta sina intressen, rättigheter eller skyldigheter.

Denna lag träder i kraft den

19 .

Åtgärder som verkställigheten av lagen förutsätter får vidtas innan den träder i kraft.

Helsingfors den 18 mars 1994

Republikens President
MARTTI AHTISAARI

Minister *Heikki Haavisto*

1.

Lag**om ändring av 20 kap. ärvdabalken**

I enlighet med riksdagens beslut

ändras i ärvdabalken av den 5 februari 1965 (40/65) 20 kap. 1, 8, 9 och 12 §§ samt fogas till kapitlet nya 9 a §, 9 b § och 9 c §§ som följer:

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

20 kap.

Om bouppteckning

1 §

Bouppteckning skall förrättas inom tre månader från dödsfallet, såframt ej rätten, på ansökan inom samma tid, med hänsyn till boets art eller av annan särskild orsak förlänger tiden. *Domhavanden må även medgiva förlängning, där rättegångsdag ej är.*

8 §

Bouppteckningen skall i två exemplar ingivas till rätten eller dess kansli inom tid, varom särskilt stadgats.

9 §

Det åligger rätten att tillse, att bouppteckning förrättas och bouppteckningen ingives till rätten inom stadgad tid. Befinnes detta vara försummat, äger rätten vid vite förelägga viss tid eller, därest bouppteckning ej skett, förordna någon att föranstalta därom, och skall den försumlige dömas till böter.

Är bouppteckning bristfällig, äger rätten vid vite förelägga viss tid, inom vilken bristen skall avhjälpas.

Den som bör lämna uppgift för bouppteckning må vid vite förpliktas därtill.

20 kap.

Om bouppteckning

1 §

Bouppteckning skall förrättas inom tre månader från dödsfallet, om inte *skattebyrån* på ansökan inom samma tid med hänsyn till boets art eller av någon annan särskild orsak förlänger tiden.

8 §

Bouppteckningen skall inges till skattebyrån på det sätt som stadgas i lagen om skatt på arv och gåva (378/40).

9 §

Vid försummelse att förrätta bouppteckning skall tingsrätten på anmälan av skattebyrån förordna en lämplig person att förrätta bouppteckning.

9 a §

En registerbyrå som avses i lagen om folkbokföringsförvaltningen (76/84) kan på ansökan av en dödsbodelägare, efterlevande make, den som sköter boet, boutredningsman, skiftesman eller testamentsexekutor fastställa att alla delägare i boet och arvlätarens make har antecknats i bouppteckningen på det sätt som föreskrivs i 3 § 1 mom.

Beviljandet av fastställelse tillkommer regis-

Gällande lydelse

(Se gällande 9 § lagen om införande av ärvdabalken och 2. lagförslaget)

12 §

I rättens eller domhavandens enligt 1 § meddelade beslut må ändring ej sökas. Ändringsökande är jämväl förbjudet i hovrätts utslag i mål, som avses i 9 §.

Föreslagen lydelse

terbyrån på den ort där arvlåtaren vid sin död hade sin hemort. Fastställelse skall beviljas, om det med stöd av uppgifterna i befolkningsdatasystemet eller någon annan tillgänglig utredning finns motiverade skäl att anta att uppgifterna i bouppteckningen är riktiga och fullständiga.

Registerbyrån skall göra en anteckning om beviljad fastställelse i en till riktigheten bestyrkt kopia av bouppteckningen.

9 b §

Om fastställelse inte enligt 9 a § kan beviljas, skall registerbyrån till sökanden meddela om de brister och fel den iakttagit samt återlämna handlingarna till honom utan fastställelse. Den person som enligt bouppteckningen tar emot meddelanden som gäller boet skall också underättas om saken.

9 c §

En rättshandling som de delägare som finns antecknade i en bouppteckning som fastställts av en registerbyrå har ingått på boets vägnar med en annan person än en delägare är bindande, även om någon delägare inte har antecknats i bouppteckningen, om den med vilken rättshandlingen ingicks inte visste och inte heller borde ha vetat att en sådan delägare fanns i boet.

När en ansökan om inskrivning av en rättighet eller någon annan åtgärd görs hos en myndighet, skall en fastställd bouppteckning anses som tillräcklig utredning över dödsbodelägarna, om inte något annat framgår i saken.

12 §

Ändring får inte genom besvär sökas i ett beslut som skattebyrån meddelat med stöd av 1 §.

Denna lag träder i kraft den

19

Åtgärder som verkställigheten av lagen förutsätter får vidtas innan den träder ikraft.

Bouppteckningar som har inlämnats till domstolen innan lagen träder i kraft skall granskas i enlighet med de stadganden som gällde då lagen trädde i kraft.

2.

L a g**om upphävande av 9 § lagen om införande av ärvdabalken**

I enlighet med riksdagens beslut stadgas

Gällande lydelse

9 §

Blir det vid granskning av bouppteckningen, genom anmälan av dödsbodelägare eller eljest för rätten eller domhavanden känt, att arvlåtare efterlämnat eller kan hava efterlämnat arvinge eller testamentstagare, som måhända saknar kännedom om arvet eller testamentet, och föreligger skäl att antaga, att sådan person uppehåller sig i visst främmande land, åligger det rätten eller domhavanden att därom anmäla hos ministeriet för utrikesärendena, som äger vidtaga nödiga åtgärder för utrönande av vem arvingen eller testamentstagaren är.

Föreslagen lydelse

9 §

(Upphävs)

3.

L a g**om ändring av 179 § mervärdesskattelagen**

I enlighet med riksdagens beslut

ändras 179 § 2 mom. mervärdesskattelagen av den 30 december 1993 (1501/93) som följer:

Gällande lydelse

179 §

Har den skattskyldige avlidit, efterbeskattas dödsboet. Efterbeskattningen skall verkställas inom ett år från utgången av det kalenderår då bouppteckningsinstrumentet inlämnades till rätten.

Föreslagen lydelse

Har den skattskyldige avlidit, efterbeskattas dödsboet. Efterbeskattningen skall verkställas inom ett år från utgången av det kalenderår då bouppteckningsinstrumentet inlämnades till *skattebyrån*.

Denna lag träder i kraft den

19

Åtgärder som verkställigheten av lagen förutsätter får vidtas innan den träder i kraft.

4.

Lag**om ändring av 132 § beskattningslagen**

I enlighet med riksdagens beslut
ändras 132 § 3 mom. beskattningslagen av den 12 december 1958 (482/58) sådant det lyder i lag
av den 23 maj 1980 (361/80), som följer:

*Gällande lydelse**Föreslagen lydelse*

132 §

 Make eller avliden makes rättsinnehavare
 ävensom av domstol eller domare förordnad
 boutredningsman och skiftesman äga rätt att
 erhålla för utredning av boet och verkställande
 av avvittring eller arvskifte nödiga uppgifter
 vilka framgå av beskattningshandlingarna.

 Make eller avliden makes rättsinnehavare
 och av tingsrätten förordnad boutredningsman
 och skiftesman har rätt att få för utredning av
 boet och verkställande av avvittring eller arv-
 skifte nödvändiga uppgifter som framgår av
 beskattningshandlingarna. Uppgifter ur en bo-
 uppteckning som har inlämnats till skattebyrån
 får också ges till någon annan person som
 behöver uppgifterna för att sköta sina intressen,
 rättigheter eller skyldigheter.

 Denna lag träder i kraft den

19

Åtgärder som verkställigheten av lagen förut-
 sätter får vidtas innan den träder i kraft.
